

Lekcja

Temat: Plan „Burza” i powstanie warszawskie

1. Plan „Burza”

a. Okoliczności

- Klęski Niemiec na froncie wschodnim i stopniowe wycofywanie się w kierunku granic przedwojennej Polski
- Rezygnacja z ogólnonarodowego powstania antyniemieckiego

b. Założenia i cele

- Wyzwalanie Polski spod okupacji niemieckiej przez AK przy współpracy z wkraczającą Armią Czerwoną
- Ujawnianie struktur Polskiego Państwa Podziemnego i przyjmowanie Sowietów w roli gospodarza państwa polskiego
- Zabezpieczenie przed politycznym podporządkowaniem Polski Sowietom po wojnie

c. Podjęte działania zbrojne (od stycznia 1944 r.)

- 27 Wołyńska Dywizja Piechoty AK – walki razem z Armią Czerwoną przeciwko Niemcom i UPA w Galicji Wschodniej i na Wołyniu
- Akcja „Ostra Brama” – zdobycie m.in. Wilna przez oddziały AK przy współudziale Armii Czerwonej
- Walki o wyzwolenie Lwowa

d. Stosunek Sowietów do AK - dobra współpraca tylko w czasie walk, następnie:

- rozbijanie polskich żołnierzy i wcielanie do wojsk sowieckich;
- aresztowania oficerów AK;
- egzekucje lub zesłania do łagrów.

2. Przyczyny wybuchu powstania warszawskiego

a. Polityczne

- Zajęcie Kresów Wschodnich przez ZSRS
- Formowanie przez Stalina w Lublinie komunistycznych władz polskich
- Apele radiowe ZPP (komuniści polscy) z Moskwy do Warszawiaków o podjęcie walki
- Próba uchronienia Polski od podporządkowania Sowietom

b. Wojskowe

- Niepowodzenie planu „Burza”
- Bojowe nastroje wśród żołnierzy AK i chęć odwetu na Niemcach za lata terroru

c. Bezpośrednie

- Zbliżanie się frontu wschodniego i ewakuacja niemieckiej administracji z Warszawy
- Podejrzanie o próbę eksterminacji ok. 100 tys. Warszawiaków, wezwanych przez Niemców do budowy fortyfikacji (27 lipca)
- Nieprawdziwa informacja o pojawieniu się sowieckich czołgów na prawym brzegu Wisły (31 lipca)

3. Przebieg powstania (1 VIII – 2 X 1944 r.)

a. 1 VIII – Komendant Główny AK Tadeusz „Bór” Komorowski wydał rozkaz rozpoczęcia walk na godzinę „W” – 17.00

b. Płk Antoni Chruściel „Monter” – bezpośredni dowódca powstania w Warszawie

c. Początkowe sukcesy powstańców:

- Opanowanie Śródmieścia, Starego Miasta, Powiśla, Żoliborza, Woli, Ochoty i części Mokotowa

d. Okoliczności przejęcia inicjatywy przez Niemców:

- Nieudane próby opanowania wojskowych celów i niedostateczne uzbrojenie powstańców
- Zła komunikacja pomiędzy zdobytymi dzielnicami (tylko kanały)

- Wstrzymanie ofensywy przez Armię Czerwoną
  - Wzmocnienie sił niemieckich
  - Gen. SS Erich von dem Bach – Zelewski (dowódca sił niemieckich)
- e. Ofensywa niemiecka i upadek powstania
- Opanowanie Woli i Ochoty (11 sierpnia)– wymordowanie ok. 70 tys. cywilów
  - Zajęcie Starego Miasta po bardzo zaciętych walkach (2 września)
  - Odcięcie Polaków od Wisły - opanowanie Powiśla, a następnie Czerniakowa, gdzie powstańców wsparli Polacy z armii Berlinga
  - Atak na Mokotów i Żoliborz, który skapitulował 30 września
  - Opanowanie Śródmieścia i kapitulacja powstania (2 października)
4. Skutki upadku powstania
- a. Zmiany w dowództwie AK i Państwie Podziemnym
- gen. Tadeusz Komorowski „Bór” trafił do niemieckiej niewoli
  - Komendantem Głównym AK został gen. Leopold Okulicki „Niedźwiadek”
  - władze cywilne Polskiego Państwa Podziemnego opuściły stolicę i kontynuowały działalność konspiracyjną
- b. Straty w ludziach i zniszczenia materialne
- zginęło 18 tys. powstańców, a 25 tys. zostało rannych
  - zginęło około 150 tys. cywilnych mieszkańców Warszawy
  - pozostali mieszkańcy zostali zmuszeni do opuszczenia miasta
  - miasto zostało zniszczone podczas walk, a następnie w akcie zemsty było systematycznie wyburzane (80 % zabudowy)
- c. Skutki polityczne i wojskowe
- Nieudana próba zademonstrowania niezależności przez rząd w Londynie i uchronienia Polski przed podporządkowaniem politycznym ZSRS
  - Wstrzymanie ofensywy sowieckiej (wznowiona będzie w styczniu 1945 r.)